

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Ḳodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Be-reshit

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 596 [1836 oder 1837]

דמ שגיו

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8807

לאדני מה נדבר ומה נצטדק
 האלהים מצא את עון עבדיך
 הננו עבדים לאדני גם אנחנו
 גם אשר נמצא הגביע בידו:
 (יז) ויאמר ה' ליהוה
 האיש אשר נמצא הגביע בידו
 הוא יהיה לי עבד ואהם עלו
 לשלום אביכם: (יח) ויגש

רעדען? וואס זאללען וויר אונז
 רעכטערטיגען? גאטט האט
 דיא מיססעטהאט דיינער דיע-
 נער היימגעפונדען, נון זינד וויר
 דינע לייכאייגענען! זאואהל
 וויר אלס דער, בייא וועלכעם
 מאן דען בעער געפונדען.
 (יז) ער אנטווארטעטע: פערן
 זייא פאן מיר, דיעועס צו טהון!
 בייא דעם דער בעער גע-
 פונדען ווארדען, דער זאלל
 מיין לייכאייגענער זיין; איהר
 אבער ציעהעט הינוף אין
 פריעדען צו אייערעם פאטער.

אליו

חרגום אונקלוס

רש"י

יהודה מה נימר לרבוני מה נמליל ומה
 נאמי מן קדם יי אשחב ית חובא דעבדך
 הא אנהנא עבדין לרבוני אף אנחנא אף
 די אשחב בלידא בידיה: (יז) ואמר חם
 לי מלמעבד דא גברא די אשחב בלידא
 בידיה הוא יהי לי עבדא ואתון סקו לשלם
 לות אבוכון:

גנבס הנביע: (טו) האלהים מלא. יודעי
 אנו שלא סרחנו אבל מאת המקום נהיתה
 להביא לנו זאת מלא בעל חוב מקום לגנות
 שער חינו: מה נלמדק. לשון לזק וכן כל
 חיבה שתחלת יסודה לז"י והיא באה לדבר
 כל' מתפעל או נתפעל נותן ט"ת במקום
 ת"ו ואינו נותנה לפני אות ראשונה של
 יסוד התיבה אלא באמצע אותיות העקר
 כגון נלמדק מגזרת לזק וילטבע מגזרת
 לזע וילטירו מגזרת ליר אמונים הלטייניו
 מגזרת לידה לדרך. ותיבה שתחילתה סמ"ך
 כשהיא מתפעלת התי"ו מפרדת את אותיות

וקריב

העקר כגון ויסתכל החגב (קהלת י"א) מסתכל הוי"ו בקרינא (דניאל ז'). וישתמר חקות עמיו
 (מיכה ו'). מגזרת שמר. וסר מרע מסחולל (ישעיה נ"ט). מגזרת מולך יועלים שולל. (א"ב
 י"ב). מסחולל נעמי מגזרת דרך לא סלולה (ירמיה י"ח):

ב א ר

(הרשב"ם): (יו) ומה נצטדק, כלומר מה נוכל לטעון שנהיה לדיקים: נצטדק, שרשי לזק,
 והטי"ת במקום ת"ו ההתפעל, כמו וילטירו (יהושע ט' ד'), מגזרת וליר אמונים (משלי
 י"ג י"ז), הלטידנו (יהושע ט' י"ב), מגזרת לדה לדרך (לעיל מ"ב כ"ה), וכל מלה שפ"א
 פעל שלה מאותיות שני"ס חנוא ת"ו ההתפעל אחר פ"א הפעל, רק שאם היא זי"ן או סמ"ך
 לא תשתנה לטי"ת, ואם היא לז"י תשתנה לטי"ת, בעבור שהטי"ת והלז"י קריבים
 במבטא לפי קריאת אנשי א"י והמזרחיים ככלל, אך אנשי מערב לא ידעו לקרוא כן: האלהים
 מצא, יודעים אנו שלא סרחנו אבל מאת המקום נהיתה להביא לנו זאת, מלא בעל חוב מקום לגנות
 שער חונו כן פי' רש"י: הננו עבדים לאדני וגו', יתכן לדעתי שלא אמרו זאת על לז' ההחלט שכן
 כלונס וכן יקום, כי מה יעשה יהודה בערבותו אשר ערב אתו אל אביו ואמר חם לא הביאתיו
 אליך והלגיתיו לפניך וטעמתי לאני כל הימים (לעיל מ"ג ט') אבל הרבין ההלטי היה כמון
 שאמר יהודה כפ' שאת"ו ועתה ישב וא עבדך חמת הוער ענד לאדני והנער יעל עם חזיו,
 ונחרכה לעבוד ליוסף לפייסו על הגנבה כדי להכליל את בנימן, ומאמרו פה הננו עבדים
 לאדני גם וגו', לא היה רק כאיש נדהם, וכמו נקי נפיים שנתפס במחשבת, ואינו יודע מה
 להשיב בעבור שולכד פחאוס:

אָלֵינוּ יְהוּדָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי
וַדְּבַר נָא עֲבֹדָה דְּבַר בְּאִזְנֵי
אֲדֹנָי וְאֶל־יַחַר אַפֶּךָ בְּעֲבֹדָה כִּי
כְמוֹת בְּפִרְעָה: (יט) אֲדֹנָי שְׁאֵל
אֶת־עֲבָדָיו לֵאמֹר הֲיִשְׁלַחְכֶם אֲב

(יח) יהודה טראט צו איהם הין, אונד שפראך: אים פֿערצייהונג, מיין הערר! לאס דיינען קנעכט איין וואָרט שפרעכען פֿאַר דען אָהרען מיינעס העררן, אונד דייין צאָרן ענטברענגע ניכט איי בער דיינען קנעכט, דען דרוא אונד פרעה זינד איינאָנדער

גלייך! (יט) מיין הערר פֿראַגטע ויינע קנעכטע: האַכט איהר נאָך איינען פֿאַטער אָדער איי

תרגום אונקלוס

ר ש י

וְקָרִיב לְוַתִּיהָ יְהוּדָה וַאֲמַר בְּכַעַר רְבוּנֵי
יִמְלִיל בְּעַן עֲבָדָה פְּתָגְמָא קָדָם רְבוּנֵי
וְלֹא יִתְקַף רִגְוֹהָ בְּעֲבָדָה אַרְי כְּפִרְעָה כֵּן
אָתָּה: (יט) רְבוּנֵי שְׁאֵיל יַח עֲבָדוּהֵי לְמִימָר

(יח) ויגש אליו. דבר באזני אדוני. יכנסו דברי באזניך: ואל יחר אפך. מכלן אחת למד שדבר אליו קשות: כי כמוך כפרע. חשב אחת בעיני כמלך זהו פשוטו. ומדרשו סוכך ללקוח עליו זכרעת כמו שלקה פרעה ע"י זקנתי שרה על לילה אחת שעכב. ד"א מה פרעה גוזר ואינו מקיים מנטיח ואינו

עושה אף אחת כן. וכי זו היא שימת עין שאמרת לשום עינך עליו. ד"א כי כמוך כפרעה אם תקיטני אהרוג אותך ואת אדוניך: (יט) אדוני שאל את עבדיו. מתחיל בעלילה באת עלינו למה היה לך לשאול כל

ב א ו ר

(יח) כי כמוך כפרעה, בא נשתי כפ"י הדמיון להשוות הדברים מכל לד, לומר אחת מושל כפרעה ופרעה כמוך, כמו כעמי כעמך (מלכים ב' ג' ז'), והוא דרך קלרה והכוונה כי ירא אני לדבר לפניך כמו לפני פרעה, וכן פירש רש"י לפי פשוטו של מקרא, וכן פירש הרמב"ן והרשב"ם: (יט) אדני שאל אח עבדיו, הכוונה בספור כל הדברים הללו כמו שכתב הרמב"ן ז"ל על דרך הפשט שאינם רק מחנונים להעיר רחמיו כי משנ יהודה כי האלהים הוא ירא כאשר אמר לו וכאשר נהג עמהם חמלה בירא מעל לנחם איתם על הנער שעשה להם וזה ענין הספור אמר לו אנחנו באונם הגדלו באחינו זה מפני שאלת אדני ולא הודינו גם כן להורידו לפניך במכותך הראשונה רק אמרנו כי לא יוכל הנער לעזוב את אביו אבל בנפשינו נניא אותו מפני זלעפות רעב כי אמרת לא תספון לראות פני ולא רלה

ה מ ע מ ר

(יט) אדני שאל, אין ספק שלדקו דברי רש"י שיש בדבריו תוכחה מסותרת כי יהודה הבין שרק תיחזה הוא מכקס להתגולל ולהתנפל עליהם, כי מתחלה חשדם כמרגלים, ואח"כ שם עליהם עלילות בדבר הנביע, כי כל אחי בנימין ידעו כי הוא נקי נפיים (ואל תחת לנך לספר הישר שסיפר שאחיו הנהו ופנעוהו על דבר זה), וע"ז אמר בתחלה כי כמוך כפרעה, הכוונה הלא אחת כפרעה, ומלך במשפט יעמיד ארץ ולא יאות לו לפרוש רשת להולכי תמים, ואמר אדני שאל וגומר, ואין ספק שכן היה, כי הוא שאל לזה בראשונה, וכמו שנאמר לעיל (מ"ג ז') שאל שאל האיש לנו ולמולדתנו, אך שלדעתו לא שאל ע"ד הספור באלו נפשו חשקה לדעת את תולדותם ואודותיהם, רק היתה זאת על דבר הדרישה והחקירה כאשר נתן אותם למרגלים כדרך שבודקים כל איש אשר יעמוד במשפט על דבר פשע ומרי, ומה שכתב לעיל (מ"ב י"א) כלנו בני איש אחד וגו' הענין שהשיבו כזה כאשר נשאלו והכחוב קילר כדרכו, וזוה כבר הזכיר לו

אז-אח: (כ) ונאמר אל-אדני
יש-לנו אב זקן ויירד זקנים קמן
ואחיו מת ויותר הוא לבדו לאמו
ואביו אהבו: (כא) ותאמר אר-
עבדיך הורדהו אלי ואשימה

נען ברודער? (ג) דא זאגטען
וויר צו מיינעם העררן: ווויר
האבען נאך איינען אלטען פא-
טער אונד איינען קליינען אים
אלטער ערצייגטען קנאבען;
דעססען לייבליכער ברודער
איזט געשטארבען, ער בליעב
זיינער מוטטער אלליין איבריג,
אונד זיין פאטער ליעבט איהן.

(כא) דא שפראכסט צו דייען קנעכטען: בריינט איהן צו מיר העראכ, דאס איך איין

חרגום אונקלוס

האית לכון אבא או אחא: (כ) ונאמרנא
לרבנני אית לגא אבא סכא ובר סבתין
זעיר ואחיהי מית ואישתאך הוא בלחודוהי
לאמיה ואבוהי רחים ליה: (כא) ואמרת
לעבדך אחתוהו לחי ואשי עיני עלוהי:

כל אה בתד היינו מנקי/ או אחותינו אתה
מנקא ואע"פ כן ונאמר אל אדוני לא כחדנו
ממך דבר: (כ) ואחיו מת... מפני היראה
היה מוכיח דבר שקר מפיו אמר אם אומר
לי שהוא קיים יאמר הניאזהו אללי: לבדו
לאמו. מאותו האם אין לו עוד אח:
ועוב

ב א ו ר

רבה אביו לשמוע עד היותו כולו בסכנה לאבן לשבר מעט אבל ואז הודה בפחד ונדאגה
ועתה בראותו כי אין הנער ימות בנסז מרה ולכן חפול נא תחנתי לפניך לרחם עלינו ועל
הזקן וקח אותי תחת הנער לעבד עולם כי טוב חני מאנו ולך תהיה כדקה וזה טעם כל
הפירש ויתכן שיהיה והורידו עבדיך את שיבת עבדך אביו כנוי לכבוד והורדת את שיבת עבדך
אביו וכן וטחאת עמך (שמות ה' י"ו): ועם כל דברי הפיוס ותחנונים הללו יש בסתר דבריו
גם דברי תוכחה, ורמז לו שפני הנראה מתחלה נא עליהם בעלילה, כמו שאר"ז בנ"ר כמה
מדינות ירדו לקח אוכל, כלום שאלת אותם כאו שאלת אותנו, שחז בתך חנו מנקשים,
או אקותנו אתה מנקש, וכן אמרו ובי זו היא שימת עין שאמרת לשום עינך עליו, הכוונה
כי היה זה נרמז בדבריו, כי בן מוסר המדברים נגד מלכי ארץ, והיה בכלל הרמז ההוא
שימתן שגם מעשה הגביע תחבולה מאתו להעלילם, כי למה יבקש לראותו על כרחם:
(כ) אב זקן, הולכנו להודיע זאת כי יתכן להיות בזור בשנים כי ראובן הגדול שנאחים לא
היה יותר מבן מ"ה שנים. (כ"כ הראב"ע): לבדו לאמו, מאותה האם אין לו עוד אח:
(כא) ואשימה עיני עליו, לשון שימת עין אינו נוסל על הראיה בלבד, כי אם על הכוונה
להטיב או להרע, כמו ושמתי עיני עליהם לעונה (ירמי' כ"ד ו'), ושמתי עיני עליהם לרעה
ולא

ה מ ע מ ר

לו העין על שנתן אותם כמרגלים רק לא רבה לפרש זה מדרך המוסר. (כא) ואשימה, כתב
הראב"ע שאראה אותו ע"ב, וע"ז אמר הרב המבאר שהוא סותר את דברי עשאו בתהלים (ל"ג
י"ח), כי שם כתב הראב"ע הנה עין ה' אל יראיו ו"ל: על דרך ואשימה עיני עליו, ועינך
שים עליו (ירמי' ל"ט י"ב) עב"ל, ולדעתי שנאמת לדעת הראב"ע אם יבוא ביחס על, תהיה
הכוונה על הראיה לבד כמו כאן, וכן בירמי' שענינו קחמו ועינך שים עליו כלומר קחמו מבית
השומר (כמו שזכר שם), והנענו למען תכירונו לכלתי תעשה לו מאימה, וכן יהיה הענין
בתהלים הנה עין ה' רואה אל יראיו, רק שביאר מיד למה יראה עליהם להטיל ממות נפשם,
וכן הוא במשלים שהניח הרב, שפירש מיד חזרו שהאימה לטובה או לרעה, אבל אם יבוא
שימת

הרגום אשכנוי שלו

אונגע אויף איהו ווערפע.
 (כב) וויר אנטווארטעטען מיי-
 נעם העררן: דער קנאכע קאן
 זיינען פֿאטער ניכט פֿערלאַס-
 סען, דעווען ער זיינען פֿא-
 טער פֿערליעסע, ווירדע ער
 שטערבען. (כג) אַלליין דוא
 שפראַכסט צו דינען קנעכ-
 טען: ווען אייער קליינסטער
 ברודער ניכט מיט אייך העראב
 קעמט, זא זאָללט איהר מין
 אַננעווייכט ניכט מעהר זעהען.
 (כד) אַלס וויר נון הינויף קא-
 מען צו דינעם דיענער, מיי-
 נעם פֿאטער, זאָ ערצעהלטען
 וויר איהם דיא וואַרטע מיינעם
 העררן. (כה) אונזער פֿאטער

עִינֵי עָלָיו: (כב) וְנֹאמֶר אֶל-אֲדָנָי
 לֹא-יִוֹכַל הַנֶּעֱר לַעֲזֹב אֶת-אָבִיו
 וְעֹזֵב אֶת-אָבִיו וּמֹת: (כג) וְהֹאמֶר
 אֶל-עֲבָדָי אִם-לֹא יֵרֵד אֲחֵיכֶם
 הַקָּמָן אֲתֶכֶם לֹא תִסְפּוּן לִרְאוֹת
 פָּנָי: (כד) וַיְהִי כִי עָלִינוּ אֶל-עֲבָדָי
 אָבִי וַנִּגְדֵּל-לוֹ אֵת דְּבָרֵי אֲדָנָי:
 (כה) וַיֹּאמֶר אָבִינוּ שָׁבוּ שְׁבִרוֹ-
 לָנוּ מֵעַט-אֶכֶל: (כו) וְנֹאמֶר לֹא
 נוֹכַל לָרֵד אִם-יֵשׁ אֲחֵינוּ הַקָּמָן

אחנו

שפראך: געהט וויעדער הין! קויפט אונז עטוואס שפייזע איין. (כו) אַלליין וויר אַנט-
 וואַרטעטען: וויר קאַנען ניכט הינאַברייזען! נור ווען אונזער קליינסטער ברודער מיט אונז

איזט

ר ש י

הרגום אונקלוס

וְאָמַרְנָא לְרַבּוּנֵי לָא יִיכּוּל עוּלִימָא
 לְמַשְׁבֵּק ית אַבוּהֵי וְאִם יִשְׁבּוּק ית אַבוּהֵי
 ימוּת: (כג) וְאָמַרְתָּ לְעֲבָדָי אִם לֹא יִחוּת אַחוּכוֹן זְעִירָא עִמְכוֹן לֹא חוּסְפוֹן לְמַחוּזֵי
 אִפּוֹ: (כד) וְהָוּה בְּד סְלִיקְנָא לּוֹת עֲבָדָי אַבָּא וְחֻוּינָא לִיְהִי ית פִּתְגָמֵי רַבּוּנֵי: (כה) וְאָמַר
 אַבוּנָא תּוּבוּ זְבוּנוּ לָנָא זְעִיר עֲבוּרָא: (כו) וְאָמַרְנָא לָא נִיכּוּל לְמִיחָת אִם אִית

אחונא

ב א ו ר

ולא לעונה (עמוס ט' ד'), והכוונה פה כמ"ש הרמב"ן ז"ל כי נדר להם יוסף לחמול עליו
 ולשמרו, ואם לא נזכר בפירוש, כאשר יקצר גם בכל הדברים האלה אשר ספר יהודה בפניו
 ולא הזכיר מאסר שמעון ועלילת מרגלים אחס דרך מוסר או אימת מלכות, וכן תרגם פה
 יב"ע ואזוי עיני לענתא עליו, וכן מתורגם בל"א [והראב"ע כאן סותר את דברי עכמו
 (בחהלים ל"ג י"ח) ע"ש]: (כב) ועזב את אביו ומח, אביו ימות, (הרשב"ם כ"י). ול'
 הרמב"ן ועזב את אביו ומת, פירש ר' אברהם ואת אביו, ואם כן היה אומר לא יוכל אביו
 לעזוב את בנו ועזב את בנו ומת או לא נוכל שיעזוב הנגר את אביו, כי לא יתלו החמלה על
 אביהם

ה מ ע מ ר

שימת עין עם על בלי יחס אשר אחריו הוראתו רק ראות העין בלבד. (כג) לא חספון, גם
 פה אך רמו יהודה על החמס אשר נעשה ל-ס ולא רצה להוכיחו על פניו, ולזה לא הזכיר מה
 שאמר יוסף ויאמנו דגריכס ולא חמות (לעיל מ"ב כ'), גם הכמיד חמת לשונו הסגרים ג'
 ימים ומאסר שמעון, כי כל זה הי' משפט מעוקל ועון פלילי בחק מושל הארץ.

תרגום אשכנזי

איזט, קאנען וויר רייזען, דען וויר דירפען רעם מאנעם אנטליטן ניכט זעהען, ווען אונזער יונגסטער ברודער ניכט מיט אונז איזט. (כז) דיין דיענער, מיין פאטער, שפראך צו אונז: איהר וויסט, דאס מיינע פרויא מיר צווייא זאהי נע געכארען; (כח) איינער גינג פאן מיר הינוועג; איד דאס טע מיר, ער מוס וואהל צער ריססען ווארדען ויין, דא איד איהן ביזער ניכט וויערער נע זעהען. (כט) ווען איהר גון אויך דיעזען פאן מיינעם אנגעוויכטע וועגנעהט, אינר איהם בע געגעטע איין אונגליק זא ברין געט איהר מיין גרויעס הויפט מיט קוסמער אין דיא גרופט. (ל) ווען איד גון צו דיינעם דיע גער, מיינעם פאטער, צוריק קאמטע, אונד דער קנאבע איזט ניכט בייא אונז, (דא דעם

ויגש מד

אתנו וירדנו כי לא נוכל לראות פני האיש ואחינו הקטן איננו אתנו: (כז) ויאמר עבדך אבי אלינו אתם ידעתם כי שנים ילדה לי אשתי: (כח) ויצא האחד מאתי ואמר אך טרף טרף ולא ראיתיו עד הנה: (כט) ולקחתם גם את זה מעם פני וקרהו אסון והורדתם את שיבתי ברעה שאלה: (ל) ועתה בבאי אל עבדך אבי והנער איננו אתנו

ונפשו

אונד דער קנאבע איזט ניכט בייא אונז, (דא דעם

תרגום אונקלוס

ר ש י

אחונא ועירא עמנא ונחות ארי לא ניכול למחוי אפי גברא ואחונא ועירא ליתוהי עמנא: (כז) ואמר עבדך אבא לגא אתון ידעתון ארי תרין ילידת לי אתתי: (כח) ונפק

אמו בדרך מתה: (כט) וקריטו אסון. שהשטן מקטרג בשעת הסכנה: והורדתם את שיבתי וגו'. עכשיו נשהא חללי אני מתחכם בו על אמו ועל אחיו ואס ימות זה דומ' עלי שלשתן

חד מלוחי ואמרית ברם מיקטל קטיל ולא חזיתיה עד כען: (כט) וחדברון אף יח דין מן קדמי ויערעניה מורתא ותחרתון יתי שיבתי בבישתא לשאול: (ל) וכען כמיתו לוח עבדך אבא ועולימא ליתוהי עמנא ונפשיה

חביבא

ב א ו ר

אניהם בנער כי הם יחזיקוהו בילד לא ידע בין טוב לרע אבל פיוש לא יוכל הנער לעזוב את אביו מפני נעורו והיותו ילד שגשועים בחיק אביו אשר אהבו ואם יעזבו וינא בדרך ימות הנער עכ"ל, וכן פי' רש"י ששנ על בנימן, וכן תרגם יב"ע: (כז) ילדה לי אשתי, העיקרית אשר בעבורה היה עיקר עבודתי, ולכן גם בניה אהבתי יותר מכולם, ואחיו מת ולא נשאר לי ממנה רק זה לנרו אשר אהבתי: (כח) אך טרף טרף, נודאי כבר נטרף, ופעל שלא ראיתו עד הנה: טרף טרף, בא השקר מהקל לפני העבר נסתר מבנין שלא נזכר שם פוגלו מהכבד: עד הנה, עד עתה: (כט) ולקחתם גם את זה וכו', ואם תקחו גם את זה מעם פני ויארע שיקראנו אסון כאחיו (בעבור שהוא נער ורך ולא נסה ללכת בדרך או שיתפעל משנוי האויר), תוכידו את שיבתי ברעה לשאול, והו"י מחכמות המאמרים מתישבי

וּנְפִשׁוּ קְשׁוּרָה בְּנַפְשׁוֹ: * (לא) וְהָיָה
 כִּרְאוֹתָו כִּי־אֵין הַנֶּעַר וּמַת
 וְהוֹרִידוּ עֲבָדָיְךָ אֶת־שִׁיבַת עֲבָדָיְךָ
 אֲבִינוּ בְּיָגוֹן שְׂאֵלָה: (לב) כִּי עֲבָדָיְךָ
 עָרַב אֶת־הַנֶּעַר מֵעַם אָבִי דֹאמֵר
 אִם־לֹא אֲבִיאֲנוּ אֵלֶיךָ וְחַטָּאתִי
 לֹא אָבִי כָּל־הַיָּמִים: (לג) וְעַתָּה
 יֵשְׁב־נָא עֲבָדָיְךָ תַּחַת הַנֶּעַר עֲבָד
 לְאֲדֹנָי וְהַנֶּעַר יַעַל עִם־אֲחָיו:

דעססען זעעלע מיט דער זייניג
 גען פֿערקניפֿט איוט, (לא) ווען
 ער נון זאָהע, דאָס דער קנאָ:
 בעניכט כִּיִּיא אונו איוט, זאָ
 ווירדע ער שטערבען, אונד
 דינע דיענער העטטען דאָו
 גרויע הויפט דינעס דיענערס
 אונזערס פֿאַטערס מיט יאָמ־
 מער אין דיא גרופֿט געבראַכט;
 (לב) דען דיין דיענער האָט דען
 קנאַבען פֿערברוגט פֿאַן מיינעם
 פֿאַטער, אונד שפראַך: ווען
 איך איהן ניכט וויעדער ברינג־
 גע, זאָ ווילל איך מיך יעדער
 צייט אָן מיינען פֿאַטער פֿערדיג־
 דיגט האָבען. (לג) אַלזאָ לאַס דאָך דינען קנעכט אַנשטאַטט דעס קנאַבען איינען לייבאייג־
 נען כִּי א מיינעם העררן זיין, דער קנאַבע אָבער מאַג הינויף ציעהען מיט זיינען ברודערן.

וויא

ר ש י

חרגום אונקלוס

חֲבִיבָא לִיָּה בְּנַפְשִׁיהּ: (לא) וַיְהִי כִּד יַחֲוִי אָרִי
 לִית עוֹלִימָא וַיְמוּת וַיַּחֲחִין עֲבָדָיְךָ יַח שִׁיבַת
 עֲבָדָיְךָ אֲבוּנָא בְּדוּוּנָא לְשִׂאוּל: (לב) אָרִי
 עֲבָדָיְךָ מְעַרְב בְּעוֹלִימָא מִן אַבָּא לְמִימָר
 אִם לָא אִיחִינְיָה לְוַתָּךְ וְאִיחִי חֲמִי לְאַבָּא
 כָּל יוֹמָא: (לג) וְכַעַן יַחֲיִב כְּעַן עֲבָדָיְךָ חֲלַף עוֹלִימָא עֲבָדָא לְרַבּוּנֵי וְעוֹלִימָא יִפְקַע עִם

ששלתן מתו זיום אחד: (לא) ויהי כד יחיו ארי
 כי אין הנער ומת. אביו מזרמו: (לב) כי
 עבדך ערב את הנער. ואם תאמר למה
 אני נכנס לתגר יותר משאר אחי הם כלם
 מנחין ואני נתקשרתי בקשר חזק להיות
 מזודה בשן עולמות: (לג) ישנא עבדך
 וגו'. לכל דבר אני מעולה ממנו לגבורה
 ולצלחמה ולשמע:

אחיה

ב א ו ר

הסנה פה כדרכן בכל המקרא: (ל) ונפשו קשורה בנפשו, מרוב אהבתו כאלו נקשר נפשו
 בנפשו ונתחברה בה, ואנקלוס ויב"ע תרגמו ונפשי חביבא לי כנפשיה, תרגמו לפי הכוונה
 ולא המלות: והנה ג' מלות אלו הם כמו מאמר מוסגר, וחזי הפסוק הראשון מחובר אל
 הפסוק שלאחריו, באופן זה, ועשה כנאי וגו' והנער אינו אחרו (ונפשו קשורה בנפשו) והיה
 כראותו וגו' והורידו עבדיך וגו' ולפי שהאריך בדברים, לכן חזר ואמר והיה כראותו כי אין
 הנער, כדרך הכתוב בכמה מקומות, ולכן בא נפשו בנפשו שהוא מספיק יותר מכל הטעמים
 שלפניו וכן הסגירו המתרגם האשכנזי: (לא) ומח, זה שב על אביו כמ"ש רש"י והרשב"ם כי
 המאמר הקודם המחובר אליו שב על אביו, לכן גם הנמשך כמוהו, משא"כ למעלה שהנושא
 שב על בנימין גם הנושא כמוהו, וכן מתורגם כל"א: (לב) כי עבדך ערב את הנער, לנך
 אני מדבר יותר מכל אחי ומתרגם להיות עבד תחתיו, כן פי' רש"י והרשב"ם, ונספר הישר
 סופר שאילו יוסף על כך מדוע ידבר יותר מכל אחיו, והנחמו קלר נספור ולא הודיע שאלת
 יוסף: (לג) ועשה ישב נא עבדך, (אללך) תחת הנער (לכיות) עבד לאדני, זהו שצוּר
 כנחמ

תרגום אשכנזי

ויגש מד מה

(לד) וויא קאנטע איד העיף
ציעהען צו מיינעם פֿאַטער, ווען
דער קנאכע ניכט בייא מיר
איזט? איד ווירדע דען קומטער
ניכט אַנועהען קאַנגען, דער
מיינען פֿאַטער טרעפֿען
ווירדע.

(לד) כִּי-אֵיךְ אָעֲלֶה אֶל-אָבִי וְדִנְעָר
אֵינְנוּ אֹתִי פֶּן אֲרֹאֶה בְּרַע אֲשֶׁר
יֵצֵא אֶת-אָבִי: מַה (א) וְלֹא-
יִכְלוּסָף לְהִתְאַפֵּק לְכָל הַנְּצִיבִים

מה (א) נון קאנטע יוסף ניכט מצהר און זיך האלטען פֿאַר אללען, דיא אום איהן
עליו

ר ש י

מה (א) להתאפק לכל הנציבים. לא היה
יכול לסבול שיהיו מזריים נלצים
עליו ושומעין שאמיו מתביישין בהודעו להם:
וישמע

תרגום אונקלוס

אָחוּדִי: (לד) אַרִי אֵיכְדִין אָפֵק לִיח אָבִי
וְעוֹלִימָא לִיחֻדִי עָמִי דְלָמָא אָחִי בְּבִישְׁתָּא
דִּי חֲשַׁבַח ית אָבִי:

מה (א) וְלֹא יִכִּיל יוֹסֵף לְאַחַחֶסְנָא לְכָל

ב א ו ר

הכתוב: (לד) כי איך אעלה אל אבי, אמר כן להודיעו כי יבחר להיות עבד עולם מעלותו
אל אביו בלתי הנער שלא יוכל לראות ברעתו כי יבנה תמיד ויתאונן עליו כל היום. (הרמב"ן):
מה (א) ולא יכל יוסף להתאפק לכל הנציבים עליו, לא יכול לסבול שיהיו המזריים
נלצים עליו ושומעים שאמיו מתביישים בהודעו להם, לשון רש"י. ורבי אברהם אזר
להתאפק, לסבול, לכל הנלצים עליו, טעמו עד שילאו כל הנלצים עליו והוצרך לקרוא להוויאם,
אבל אונקלוס תרגם לאתחסנא, להתחזק, וכן ואתאפק ואעלה העלה (שמואל א' י"ג י"ב),
וכן כל לשון התאפקות בכל מקום חזוק, והנכון בעיני שיהיו שם מבית פרעה ומן המזריים
אנשים רבים יתלו פניו למחול לכנימן כי נכמרו רחמיהם על חמיוני יהודה ולא יכול יוסף
להתחזק לבולם ויקרא לעבדיו הוויאו כל איש נכרי מעלי כי אדבר עמהם וילאו מעליו ובלאתם
מעליו נתן את קולו בנבי וישמעו מזרים ואנשי בית פרעה המוואי מעליו כי עודם בחזר
החילוניה, ויתכן כי פירוש הנלצים עליו, מזרתיו העומדים לפניו כמו הנער הנלכ על
הקולרים (רות ב' ו'), שרי הנלצים (זלבים א' ט' כ"ג וד"ה ב' ח' י'), להתייב על ה'
(איוב א' ו' וב' א'), (הרמב"ן). ויב"ע תרגם למסונרא דלא למבכי, וכן פי' בעל מ"י,
ויראה שיש להם נדמות ראי' בעבור שואמר אה"ו שבה, אבל באמת שהתאפקות הזאת
חוזרת על הענין כולו אשר הי' לו עם אחיו, שעיקרו הוא שהי' מחיבר אליהם עד עתה ולא
יכול עוד להתאפק מלהודע אליהם (כי אס תהי' הכוונה על הנבי, הי' יכול לבוא המדרה
לנכות שמה כמו בב' פעמי' הראשוני'), כי ענין השרש הזה הוא ההתאמנות מלעשות איוה
דבר אשר יחסוך לעשותו, כמו ויתאפק המן (אסתר ה' י'), פי' שלא לעשות כחפצו אז בכעסו,
ורחמיך אלי התאפקו (ישעי' ס"ג ע"ו), שלא לעשות כחפצו ברחמיו, וכן פי' רש"י והרד"ק
על פסוק ואתאפק ואעלה העלה, ע"ש, וכן פי' פה הרשב"ם, וזהו ג"כ כוונת המתרגם
האשכנזי: ויקרא, הרים קולו ואמר למזרתיו הוויאו כל איש מעלי בלתי האזינים האלה,
והעם בהולאה שהוויאם משם כדי שלא ישמעו בהזכיר להם המכירה כי תהי' להם למרפה

ה מ ע ר

מה (א) לחתאפק, הנכון לדעתי כתיגוס יב"ע כי לא יכול לעבור מלנכות כי חס לנו בקרבו
ולזה נזה להוויא מעליו כל איש, כי לא יאות למושל להראות רכות לבב ולנכות,
כי זה דרך נשים חלושי כח, אולם בכל זאת ידקו אף דברי הרמב"ן שהיתה גם כוונתו שלא
לחת את אחיו לשמנה.